

Sokszínűség és befogadás

Beszámoló egy hágai workshopról

A könyvtárak egyre többet foglalkoznak az aktív társadalmi szerepvállalás kérdéseivel, az értékek melletti kiállással. Az EBLIDA (European Bureau of Library, Information and Documentation Associations) a sokszínűség és befogadás témában rendezett egy kétnapos workshopot Hágában, a Holland Nemzeti Könyvtárban 2025 novemberében, amelyen minden országból egy fő vehetett részt az Európai Unió finanszírozásával. A workshop célja az volt, hogy befogadással és sokszínűséggel kapcsolatos tudásunk és tapasztalataink megosztásával közelebb kerüljünk olyan nehéz kérdésekhez, mint hogy mit jelent a gyakorlatban a könyvtárak semlegessége, függetlensége; hogyan léphetünk fel hatékonyan a kirekesztés ellen, vagy ho-

gyan lehetnek a könyvtárak olyan nyitott és otthonos teretek, amelyek a különböző háttérű emberek találkozásának stimulálásával elősegíthetik az előítéletek lebontását. A két napon négy-négy előadásra került sor, amelyeket beszélgetések, interaktív szekciók követtek.

Az első nap megismerhettük az EBLIDA sokszínűség és befogadás érdekében tett törekvéseit, majd a házigazda, a Holland Nemzeti Könyvtár ilyen irányú erőfeszítéseit. Ugyan nagyon sok stratégiai dokumentum, nyilatkozat született a témában, de a könyvtárak és könyvtárosok szintjén ezeket nem feltétlenül ismerik, és még mindig nagyon sok teendő van a szakma értékeinek a mindennapokban való érvényesítése terén.

Ezt követte a World café, amelynek során öt asztalnál, öt kis csoport, öt kérdésre kereste a választ öt fordulóban. Minden asztalnál maradt egy fő, aki a végén összegezte a beszélgetések eredményeit, a

csoportok többi tagjai cserélődtek. A végén így mindenki minden asztalnál megfordult és minden kérdéssel kifejtette a véleményét. A teljesség igénye nélkül olyan témák kerültek sorra, mint a könyvtárak elmúlt évek során tapasztalt fejlődése a sokszínűség és a befogadás terén, az akadályozó tényezők, a közös fellépések és a szakmai szervezeteik szerepe. Megállapítottuk, hogy a könyvtár nem lehet befogadó intézmény, ha a benne dolgozók személyükben nem kellően befogadóak. Ugyan minden nemzet képviselője be tudott számolni sok előremutató gyakorlattal, etikai kódexekről, útmutatókról, izgalmas projektekről, de az egyes országok könyvtárügyének használók által érzékelt minősége minden esetben az olvasókkal kapcsolatban lévő könyvtárosoktól függ.

Első este a szervezők egy közösségi programra hívták a résztvevőket. Egy olasz étteremben bőséges vacsora és finom borok kíséretében volt alkalmunk informális körülmények között is megismerkedni egymással. A közös érdeklődés persze óhatatlanul is a könyvtáros témák felé sodorta a beszélgetéseket, de azért itt lehetőség nyílt az európai közélet, az irodalom vagy a sport aktualitásainak, a gasztronómiának vagy a kultúrák és a nyelvek közötti különbségeknek a megvitatására is. Öröm volt megtapasztalni, hogy milyen ismertségnek és népszerűségnek örvend a könyvtárosok körében a friss irodalmi Nobel-díjas Krasznahorkai László.

A második nap először négy rövid előadás alapján négy jó gyakorlatot ismerhettünk meg négy különböző országból, négy speciális célcsoport kapcsán. Először is megismerhettük a franciaországi Libri Global projektet, amelyben a könyvtárak a menekültek új környezetben való boldogulását

segítik. A projektben kidolgozott módszertani útmutató alapján más európai országok könyvtárai is elkezdtek alkalmazni a franciaországi tapasztalatokat. Egy varsói kolléganő az LMBTQ+ fiatalok könyvtári eszközökkel történő segítségének lengyelországi gyakorlatát mutatta be. Az ország lakossága az európai átlaghoz képest erősebb előítéletekkel bír ezen a csoportok tagjaival szemben, és a könyvtárosok sem minden esetben képeznek kivételt ebben a tekintetben. Litvániában egy megyei könyvtárban a szenzoros olvasás módszerével segítik az idegrendszeri betegségekben vagy demenciában szenvedő idős embereket. A módszer lényege, hogy több érzékszerv használatát teszi szükségessé, ezzel jobban stimulálva az agyat, hatékonyabbá téve a tanulást és a memorizálást. Végül egy finn előadásban egy bevándorló háttérű könyvtár szakos hallgatók szakmai identitásának alakulásáról szóló kutatás eredményeivel ismerkedhettünk meg. Míg ezek a hallgatók értelemszerűen szeretnének a szakmai közösség tagjaivá válni, de a pályán lévők, akik ennek a közösségnek a szabályait meghatározzák, vegyesen adnak kirekesztő és befogadó impulzusokat, amelynek nyomán az integráció nem lehet teljes mértékben sikeres. Közös érdekünk lenne, hogy mindenki elsajátítsa a szakmánk közös értékeit, ugyanakkor ehhez sokkal nyitottabbnak, megengedőbbnek kellene lennünk az újonnan érkezőkkel szemben.

A szakmai program zárásaként egy úgynevezett fishbowl discusson, vagyis „hal-tál” beszélgetés következett. A résztvevők egy-egy kérdést írtak fel egy papírdarabra, és bedobták egy tálba. Ezután négy fő kiült középre, ők húztak egy kérdést, majd azt megvitatták. A módszer szabályai sze-

” A teljesség igénye nélkül olyan témák kerültek sorra, mint a könyvtárak elmúlt évek során tapasztalt fejlődése a sokszínűség és a befogadás terén, az akadályozó tényezők, a közös fellépések és a szakmai szervezeteik szerepe

rint a többiek nem szólnak bele a beszélgetésbe, hanem csak figyelik azt. A középben lévő beszélgetők és a körben ülő megfigyelők azonban folyamatosan cserélődnek, így az előző beszélgetések tapasztalatait, következtetéseit megjelennek az újabb témák megvitatása során. Olyan kérdések kerültek terítékre, mint az értékesítés kontra a társadalom közös értékeinek elfogadtatása, vagy hogy miként kerülhetik el a könyvtárak a politikai befolyást, hol

húzódik a szólásszabadság biztosításának és a kisebbségben lévő csoportok védelmének a határa? Fény derült számos szemléletbeli vagy kulturális különbségre. Például amíg a volt szocialista országok könyvtárosai a politikai semlegességet jellemzően úgy értelmezik, hogy a politikusoknak nem adnak lehetőséget a megszólalásra a könyvtár falain belül, addig a skandináv országokban éppen arra törekednek, hogy az intézményekben minden politikus véleményét első kézből ismerhessék meg a könyvtárhasználók, annak érdekében, hogy választópolgároként informált és felelős döntést tudjanak hozni a szavazások alkalmával.

A viták, az intenzív beszélgetések ráirányították a figyelmet arra, hogy még mindig sok feladatunk van a szakma alapértékeinek terén, mint a véleményszabadság védelme, a nyitottság és a befogadás. Érdekes módon a legfőbb gátló tényezőt nem a forráshiány vagy az elégtelen infrastruktúra, hanem a szemléletben, ismeretekben való hiányosságok jelentik szerte Európában. A megoldás útját az egymástól való tanulás, a problémák öszinte feltárása, az értékkonfliktusok azonosítása és megvitatása jelenthetik. Az EBLIDA workshopja pontosan ennek a szellemében született és valósult meg.

